

د افغانستان اسلامي امارت

Islamic Emirate of Afghanistan

د سرحد و نو قومونو او قبايلو چارو وزارت

Ministry of Borders and Tribal Affairs

د خېښې، ودونو، مصيبتونو او همدا راز له حج
او عمرې څخه د راستنېدو پر مهال د ناسمو
رواجونو د مخنيوي په هکله د

عَالِيْقَدَرِ اميرِ الْمُؤْمِنِينَ حَفِظَ اللهُ تَعَالَى

فرمان

عَالِيْقَدَرِ اميرِ الْمُؤْمِنِينَ حَفِظَ اللهُ تَعَالَى

در مورد جلوگیری از رواج های نادرست هنگام
خویشاوندی، عروسی ها، مصیبت ها و
همچنان بازگشت از حج و عمره

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ، وَالصَّلٰةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى
سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ، وَعَلٰى اٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ اَجْمَعِيْنَ۔

فرمان

عَالِقِدَارِ اَمِيْرِ الْمُؤْمِنِينَ حَفَظَ اللّٰهُ تَعَالٰی

در مورد جلوگیری از رواج های نادرست
هنگام خویشاوندی، عروسی ها، مصیبت ها
و همچنان بازگشت از حج و عمره

دین الله تعالی که خاتم النبیین حضرت
محمد صلی الله علیه وسلم به انسان ها
رسانده و بیان کرده است، هر نوع نیکبختی،
آسایش و خوشی دنیا و آخرت در آن نهفته
است که با عملی کردن آن، یقیناً تمام
مشکلات انسان ها حل و در هر مرحله زندگی
از سهولت های بی نظیر بهره مند می باشند،
الله تعالی دین خود را دوست دارد و از روی
مهربانی بنده گان خویش را به تفکر، تدبر و
عملی کردن آن دعوت نموده است و جهت
عملی کردن دین در تمام عرصه های زندگی،
حضرت محمد صلی الله علیه وسلم را الگو
قرار داده است و هرآنچه که نبی صلی الله
علیه وسلم به امت عرضه کرده است، به
عملی کردن و هرآنچه که از آن منع کرده است
به اجتناب از آن، حکم نموده است. چنانچه
الله جل جلاله در آیات ذیل فرموده است:

صَفْحَةٌ لَّهُ [لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ... (الأحزاب: ۲۱)]

ترجمه: به تحقیق برای شما اقتداء در [روش

د خبیبی، ودونو، مصیبتونو او همداراز له

حج او عمرې څخه د راســــــتنېدو پر مهال د
ناســــــموراو اوجونو د مخنیوي په هکله د

عَالِقِدَارِ اَمِيْرِ الْمُؤْمِنِينَ حَفَظَ اللّٰهُ تَعَالٰی

فرمان

د الله تعالی دین چې خاتم النبیین حضرت
محمد صلی الله علیه وسلم انسانانوته
رسولی او بیان کړی دی، د دنیا او آخرت هر
ډول نېکمرغي، بشپړازي او خوښی پکې
نغښتې ده، چې عملي کولو سره یې یقیناً د
انسانانو ټولې ستونزې حل او د ژوند په هره
مرحله کې یې له بې سارې اسانتیاوو څخه
برخمن وي، الله تعالی ته خپل دین خوښ
دی او خپلو بندگانوته یې د مهربانۍ له مخې
د فکر، تدبر او عملي کولو بلنه ورکړې ده او د
ژوند په ټولو ساحو کې د دین عملي کولو
لپاره یې حضرت محمد صلی الله علیه وسلم
نمونه گرځولی دی او د هر هغه څه چې
نبی کریم صلی الله علیه وسلم امت ته
وړاندې کړي دي د عملي کولو او له هر هغه
څه څخه چې منع کړي یې دي د ځان ساتلو
حکم یې کړی دی. لکه څنګه چې الله جل
جلاله په لاندې آیتونو کې فرمایلي دي: [لَقَدْ
كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ... (الأحزاب: ۲۱)]

ژباړه: خامخاپه تحقيق سره دى تاسو لږه پښه
(کار د) رسول الله کي اقتداء غوره نیکه
(کابلې تفسیر)

همدا راز الله جل جلاله فرمایلي دي: [وَمَا
آتَاكُم الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُم عَنْهُ
فَانْتَهُوا] (الحشر، آیت: ۷).

ژباړه: او هغه څه چې درکړي تاسې ته رسول
(د الله)، نو واخلئ هغه؛ او هغه څه چې منع
کوي (رسول الله) تاسې له هغه څخه، نو
بېرته شئ (مه یې غواړئ) (کابلې تفسیر)

بله دا؛ هر هغه څه چې په دین کې نه وي،
رسول الله صلی الله علیه وسلم هغه
مردود او باطل گرځولي. لکه څنګه چې له
حضرت عائشې رضي الله تعالى عنها څخه
روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه
وسلم فرمایلي دي:

مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ (۱).
ژباړه: چا چې داسې یو عمل وکړ چې زموږ په
دین کې نه وي، هغه مردود او باطل دی.

له حضرت شعبي رحمه الله تعالى څخه
روایت دی، چې حضرت عمر بن الخطاب رضي
الله تعالى عنه و فرمایلي: یا ایها الناس رُدُّوا

و رفتار [رسول الله گوی نیکویی است
(تفسیر کابلې)]

همچنان الله جل جلاله فرموده است: [وَمَا
آتَاكُم الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُم عَنْهُ
فَانْتَهُوا] (الحشر، آیت: ۷).

ترجمه: و آنچه که داده به شما (رسول الله)،
پس بگیرید آن را؛ و آنچه که منع می کند شما
را (رسول الله) از آن، پس بازایستید (طلبش
نکنید). (تفسیر کابلې)

دیګر اینکه؛ هر آنچه که در دین نباشد، رسول
الله صلی الله علیه وسلم آنرا مردود و باطل
ګرځانیده است. چنانچه از حضرت عائشه
رضی الله عنها روایت است که رسول الله
صلی الله علیه وسلم فرموده است:

مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ (۱).
ترجمه: کسیکه یک عملی را انجام داد که در
دین مانېش، آن مردود و باطل است.

از حضرت شعبي رحمه الله روایت است که
حضرت عمر بن الخطاب رضي الله عنه
فرموده است: یا ایها الناس رُدُّوا الجاهلاتِ إلى
السنة (۲).

ترجمه: ای مردم! طُرُق جاهلانہ (خلاف

(۱) رواه مسلم في صحيحه، د حديث شمېره (۳۲۴۳)، قال أهل اللغة: الرد هنا بمعنى المردود: أي فهو باطل غير معتمد به وهذا الحديث قاعدة عظيمة من قواعد الدين وهو من جوامع الكلم التي أوتيتها المصطفى صلى الله عليه وسلم فإنه صريح في رد كل بدعة وكل مخترع، وهو صريحة في ترك كل محدثة سواء أحدثها فاعلمها أو سبق إليها، وهذا الحديث مما ينبغي حفظه وإشاعته واستعماله في إبطال المنكرات فإنه يتناول ذلك كله. شرح النووي على صحيح مسلم (۱۸/۴)، ط: دار الكتاب العربي، بيروت لبنان.

(۲) رواه البيهقي في السنن الكبرى، مسلسلته شمېره (۱۵۳۲۲).

ژباړه: ای خلکو! جاهلانه (د سنتو خلاف) طریقی سنتو ته واړوئ (د سمون کوشش یې وکړئ).

پورته آیتونو، حدیث شریف او مبارک اثر ته په کتو، اسلامي امارت غواړي چې د ژوند په ټولو ساحو کې د سنت خلاف طریقی سنت ته واړوي، بناءً دا چې؛ نکاح (واده کول) سنت ده؛ خو متأسفانه زموږ په ټولنه کې له دغه شرعي او مسنون عمل سره ناسم او ناوایي رواجونه تر دې حده ګډ شوي، چې خلک یې نه یوازې په دنیوي لحاظ له ملا ماتوونکو مالي زیانونو سره مخ کړي؛ بلکې په دیني لحاظ هم ډېر منکرات پکې ترسره کېږي، چې د څو مواردو یې دلته د اصلاح او مخنیوي په موخه یادونه کېږي:

په مهر وونو کې زیاتوالی غوره کار نه دی :

شریعت، په ودونو کې د اسانتیا او له درنو مصارفو څخه د ډډې کولو ترغیب ورکوي. له حضرت عائشې رضي الله تعالى عنها څخه روایت دی چې، رسول الله صلي الله عليه وسلم فرمایلي دي: «إِنَّ أَعْظَمَ النِّكَاحِ بَرَكَةً أَيْسَرُهُ مَوْئِنَةٌ» (۳)

ژباړه: په تحقیق سـره، ډېره برکتني نکاح هغه ده چې لګښت یې لږ وي. په یو بل حدیث شریف کې راځي:

سنت) رابه سنت برگردانید (تلاش اصلاح آن راکنید).

با توجه به آیات، حدیث شریف و اثر مبارک فوق، امارت اسلامی میخواهد که در تمام عرصه های زندگی طرق خلاف سنت را به سنت برگرداند، بناءً اینکه؛ نکاح (عروسی کردن) سنت است؛ اما متأسفانه در جامعه ما رواج نادرست و زیان آور با این عمل شرعی و مسنون به حدی آمیخته شده است که مردم رانه تنها از لحاظ دنیوی با زیان های مالی کمرشکن مواجه کرده، بلکه از لحاظ دینی نیز منکرات زیاد در آن انجام میشود که به هدف اصلاح و جلوگیری، چند مورد آن در اینجا ذکر می گردد:

زیادت در مهرها کار شایسته نیست:

شریعت، در عروسی ها به آسانی و اجتناب از مصارف گراف ترغیب می کند.

از حضرت عایشه رضی الله عنها روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است: «إِنَّ أَعْظَمَ النِّكَاحِ بَرَكَةً أَيْسَرُهُ مَوْئِنَةٌ» (۳)

ترجمه: به تحقیق، با برکت ترین نکاح آن است که هزینه اش کم باشد.

در حدیث شریف دیگر می آید:
"تَيَاسَرُوا فِي الصَّدَاقِ، إِنَّ الرَّجُلَ يُعْطِي الْمَرْأَةَ حَتَّى يَبْقَى ذَلِكَ فِي نَفْسِهِ عَلَيْهَا"

"تَيَاسَرُوا فِي الصَّدَاقِ، إِنَّ الرَّجُلَ يُعْطِي الْمَرْأَةَ حَتَّى يَبْقَى ذَلِكَ فِي نَفْسِهِ عَلَيْهَا حَسِيكَةً." (٤)
 ژباړه: په مهر کې له يو بل سره اساني کوي (يعنې لږ مهر ټاکي) ځکه کله نارينه، ښځې ته دومره مهر ورکړي چې له امله يې له هغې ښځې سره په زړه کې کينه (نفرت) پيدا شي.

حضرت عمر رضي الله عنه فرمايلي دي:
 أَلَا تَتَغَالَوُا صَدَقَةَ النِّسَاءِ، فَإِنَّهَا لَوْ كَانَتْ مَكْرَمَةً فِي الدُّنْيَا، أَوْ تَقْوَى عِنْدَ اللَّهِ لَكَانَ أَوْلَاكُمْ بِهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (٥).

ژباړه: خبردار! د ښځو مهرونه ډېر مه زياتوي؛ ځکه که د مهر زياتوالی د نويو عزت او ياد الله عزوجل په نزد تقوی وای، نو نبي کریم صلی الله عليه وسلم يې تر تاسې زيات مستحق و. له يادو او ځينو نورو مبارکو حديثونو څخه په استدلال سره، فقهاء کرامو رحمة الله تعالى عليهم په مهر کې تخفيف مسنون او مرغوب بللی دی. (٦)

مهر، د منکوحې ښځې حق دی او بل هېچاته يې خورل صحيح نه دي.

مهر، د ښځې حق دی بل هېڅوک حق نه لري چې د هغې له خوښې پرته يې مصرف کړي، تر

حَسِيكَةً... (٤)

ترجمه: بايکديگر در مهر آسانی کنيد (يعنی مهر کم تعيين نماييد)؛ زيرا گاهی مرد به زن آن قدر مهر ميدهد که به سبب آن در دلش با آن زن کينه (نفرت) پيدا می گردد.

حضرت عمر رضي الله عنه فرموده است:
 أَلَا تَتَغَالَوُا صَدَقَةَ النِّسَاءِ، فَإِنَّهَا لَوْ كَانَتْ مَكْرَمَةً فِي الدُّنْيَا، أَوْ تَقْوَى عِنْدَ اللَّهِ لَكَانَ أَوْلَاكُمْ بِهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (٥).

ترجمه: آگاه باشید! مهرهای زنان را بسيار زياد نسايزيد؛ زيرا اگر زيادت مهر، عزت دنيوی يا تقوی در نزد الله عزوجل می بود، پس نبي صلی الله عليه وسلم بيشتر از شما مستحق آن بود.

با استدلال از احاديث مبارک متذکره و برخی احاديث ديگر، فقهای کرام رحمة الله تعالى عليهم تخفيف در مهر را مسنون و مرغوب دانسته اند. (٦)

مهر، حق زن منکوحه است و استفاده از آن به هيچ شخصی صحيح نيست.

مهر حق زن است و هيچ شخصی حق ندارد که آن را بدون رضایت وی مصرف کند، حتی

(٤) مصنف عبد الرزاق الصنعاني (١٧٤/٦)، رقم الحديث (١٠٣٩٨).

(٥): (صحيح سنن أبي داود، باب الصداق، برقم: ١٨٣٤).

(٦): «ولكن يسن تخفيف الصداق وعدم المغالاة في المهور، لقوله صلى الله عليه وسلم: «إن أعظم النكاح بركة أيسره مؤونة» وفي رواية «إن أعظم النساء بركة أيسرن صداقا» وروى أبو داود وصححه الحاكم عن عقبه بن عامر حديث: «خير الصداق أيسره». والحكمة من منع المغالاة في المهور واضحة وهي تيسير الزواج للشباب، حتى لا ينصرفوا عنه، فتقع مفاسد خلقية واجتماعية متعددة، وقد ورد في خطاب عمر السابق: «وان الرجل ليعلي بصدقة امرأته حتى يكون لها عداوة في قلبه». الفقه الاسلامي وادلته (٩/٦٧٦٤) دار الفكر - سورية - دمشق

دې چې فقهاء رحمهم الله تعالى وايي: کوم پلرونه او نیکونه چې د لوڼو یا لمســــیو مهرونه خوري هغوی غاصب او د مهر ضامن دي؛ نو چې پلار او نیکه د مهر په خورلو غاصب ګڼل کېږي، ورور، تره او نورو خپلوانو ته خوبڅي هېڅ لاره نشته چې د خویندو، ورېرو او یا د نورو خپلوانو نجونو مهرونه وخوري یا یې د هغوی له خوښې پرته مصرف کړي. (۷)

پلرونه او خپلوان که د مهر له خورلو راوگرځول شي، مهرونه خپله را کمېږي؛ ځکه نن سبا ډېرې پیسې هغه دي، چې د مهر په نوم اخیستل کېږي خو پلار یا نور خپلوان یې خوري او بس څو ته د مهر په نوم ډېرې کمې پیسې ورکوي.

بناءً هغه څو رواجونه چې پر شرعي منعي او اسراف سربېره په لوړه کچه د اقتصادي سستونو او د اجتماعي او اخلاقي ناخوالو

اینکه فقهاء رحمهم الله تعالى می گویند: پدران و پدرکلان هایی که مهر دختران یا نواسه ها را مصرف می کنند، آنان غاصب و ضامن مهر میباشند؛ در صورتیکه پدر و پدرکلان با استفاده از مهر غاصب شمرده شـــــــوند، پس به برادر، کاکا و دیگر خویشاوندان قطعاً هیچ راه وجود ندارد که مهرهای خواهران، برادرزاده ها و یا دختران خویشاوند دیگری را استفاده نمایند یا آن را بدون رضایت آنان مصرف کنند. (۷)

پدران و خویشاوندان اگر از استفاده مهر منع شوند، مهرها خود به خود کاهش می یابند؛ زیرا امروزه پول زیاد به نام مهر گرفته می شود، مگر پدر یا خویشاوندان دیگر از آن استفاده می کنند و پول بسیار کم را به نام مهر به زنان می دهند.

بناءً تعدادی از رواج هایی که علاوه بر منع شرعی و اسراف، باعث مشکلات اقتصادی و

(۷) فَخَاصِلُهُ: أَنَّ فِي الْمَهْرِ حُقُوقًا ثَلَاثَةً: أَحَدُهُمَا حَقُّ الشَّرْعِ وَهُوَ أَنْ لَا يَكُونَ أَقَلُّ مِنْ عَشْرَةِ دَرَاهِمٍ أَوْ مَا يُسَاوِيهَا. وَالثَّانِي حَقُّ الْأَوْلِيَاءِ وَهُوَ أَنْ لَا يَكُونَ أَقَلُّ مِنْ مَهْرِ الْمُثَلِّ. وَالثَّالِثُ حَقُّ الْمَرْأَةِ وَهُوَ كَوْنُهُ مِلْكًا لَهَا، ثُمَّ حَقُّ الشَّرْعِ، وَالْأَوْلِيَاءِ مُرَاعَى وَقْتُ الثَّبُوتِ فَقَطُّ فَلَا حَقَّ لِهَمَا حَالَةَ الْبَقَاءِ. البحر الرائق (۱۴۴/۳)

- (المادة ۹۷): لَا يَجُوزُ لِأَحَدٍ أَنْ يَأْخُذَ مَالَ أَحَدٍ بِلا سَبَبٍ شَرْعِيٍّ. مجلة الأحكام العدلية (ص: ۲۷)

نعم این کان الأب يأكل مهر البنات كالفلاحين والأعراب فالقول بتضمينه إذا مات مجهلاً ظاهر؛ لأنه غاصب من أول الأمر؛ لأنه إنما قبض المهر لنفسه لا لبنته فليكن التعويل على هذا التفصيل والله تعالى أعلم.. العقود الدرية في تنقيح الفتاوى الحامدية (۷۴/۲).

إذا كَانَ الأب مِمَّنْ يَأْكُلُ مَهْرَ الْبَنَاتِ كالفلاحين والأعراب، فَالْقَوْلُ بتضمينه إذا مَاتَ مجهلاً ظاهر لانه غاصب من أول الامر، لانه إنما قبض المهر لنفسه لا لبنته، فليكن التعويل على هذا التفصيل ومثله أجد كما مر اهـ. قره عين الأخيار لتكملة رد المحتار علي الدر المختار (۸/۴۸۲)

وَأِنَّمَا يَمْلِكُ الْأَبُ قَبْضَ الصَّدَاقِ بِرَضَاهَا دَلَالَةً فَيَبْرَأُ الزَّوْجُ بِالْذَّفْعِ إِلَيْهِ وَلِهَذَا لَا يَمْلِكُ مَعَ نَهْيِهَا، وَالْجَدُّ كَالْأَبِ كَمَا فِي الْخَانِيَةِ... بِخِلَافِ سَائِرِ الْأَوْلِيَاءِ لَيْسَ لَهُمْ حَقُّ قَبْضِ مَهْرِهَا بِدُونِ أَمْرِهَا؛ لِأَنَّهُ مَعْبَرٌ الْبَحْرُ الرَّائِقُ (۱۱۸/۳)

سبب گرځېدلي دي، چې د افغانستان اسلامي امارت د مرکزي دارالافتاء اړوند د فقهي مجالسو د علماء کرامو، د افغانستان د معتبرو شيوخ عظامو، د اقتصادي کمېسيون د محترمو غړو او د اړوندو وزارتونو او ادارتي ادارو د ګډ ګمارل شوي هيئت د استازو له لوري تشخيص شول چې په هکله يې لاندې مراتب منظوروم:

د واده په اړوندو امورو کې د رعايت وړ ټکي

لومړۍ ماده:

(۱) د بالغې نجلۍ ولي چې اکثره اوقاتو کې د هغې پلار يا ورور وي شرعاً مکلف دی، د هغې د شرعي حقوقو رعايت وکړي.

(۲) د بالغې نجلۍ ولي شرعاً مسئوليت لري، د هغې په کوزده کولو کې له هغې سره مشوره او د هغې مثبت نظر واخلي.

(۳) د بالغې نجلۍ ولي، شرعاً نه شي کولای د هغې له خوښې پرته په اجبار سره يې چاته په نکاح ورکړي.

(۴) که د بالغې نجلۍ ولي، ياده نجلۍ د هغې له خوښې پرته په اجبار سره چاته په نکاح ورکړه، هغه کولای شي محاکمو او اړوندو ادارو ته شکايت او عريضه وکړي، په دې صورت کې د عاليقدر امير المؤمنين حفظه الله تعالى د (۱۴۴۳ / ۴ / ۲۷ هـ ق) نېټې د (۱۴۳۱ ج) ګڼه د ښځو د حقونو فرمان رعايت ضروري دی.

(۵) ښځه، د اسلام له نظره د نکاح کولو په

نابساماني هاي اجتماعي و اخلاقي به سطح بلند شده اند، که از طرف هيئت مشـترک متشکل از علمای کرام مجالس فقهی مربوط دارالافتای امارت اسلامی افغانستان، شيوخ عظام معتبر افغانستان، اعضای محترم کميسيون اقتصادي و نمايندگان وزارت ها و ادارات ذيربط امارتي تشـخيص شد که در مورد آن مراتب ذيل را منظور ميدارم:

نکات قابل رعايت در امور مربوط به عروسی

ماده اول:

(۱) ولی دختر بالغ که اکثر اوقات پدر يا برادر وی می باشد، شرعاً مکلف است، حقوق شرعی وی را رعايت نماید.

(۲) ولی دختر بالغ شرعاً مسئوليت دارد، در نامزد کردنش با وی مشوره کند و نظر مثبت وی را بگيرد.

(۳) ولی دختر بالغ شرعاً نمی تواند، بدون رضائتش وی را به اجبار به کسی به نکاح بدهد.

(۴) هرگاه ولی دختر بالغ، دختر مذکور را بدون رضائت وی به اجبار به شخصی به نکاح بدهد، وی می تواند به محاکم و ادارات مربوط شکايت و عريضه کند، در اين صورت، رعايت فرمان شـماره (۸۳ ج ۱) مؤرخ (۲۷ / ۴ / ۱۴۴۳ هـ ق) عالـیـقدر امير المؤمنين حفظه الله تعالى ضروری است.

(۵) زن از نظر اسلام در موضوع نکاح کردن

موضوع کې د نارینه په څېر خپلواکه ده، په هېڅ صورت د چا مال نه ګرځي او د خپل خاوند له مړینې او یا طلاق وروسته د دې له خوښې او مشورې پرته یې خسرګنۍ او یا هم پلارګنۍ په زوره بل چاته په نکاح نه شي ورکولای، په خپله خوښه چیرته او چا سره چې وغواړي، له شرعي اصولو سره سم نکاح کولای شي.

(۶) کوم مهر چې په نکاح کې ښځې ته ورکول کېږي، هغه د ښځې حق دی او څوک یې نه شي ترې اخیستلی، په دې هکله د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالى د (۱۴۴۳ / ۴ / ۲۷ هـ ق) نېټې د (۸۳ ج) ګڼه د ښځو د حقونو فرمان رعایت ضروري دی.

(۷) که څوک په کومه نجلۍ یا ښځه ډزې وکړي یا یې پیکې پرې کړي او یا ځادر پرې واچوي، په دې او یا په بلې طریقي سره په جبري توګه هغه خپله ښځه وګڼي، دا غیر شرعي عمل او جرم دی، داسې اشخاص دې د اسلامي امارت محاکمو ته معرفي کړل شي، ترڅو د خپل جرم په سزا ورسېږي. (۸)

(۸) هغه کوزده چې د شاهدانو په مخ کې عقد (ایجاب او قبول) پکې نه وي شوی، شرعاً نکاح نه بلل کېږي.

(۹) په اسلامي شریعت کې د مهر کمه اندازه لس درهمه او زیاته اندازه یې حد نه لري، که

مانند مرد مستقل است، به هیچ صورت مال کسی نمی گردد و بعد از فوت شوهر خود یا طلاق، بدون رضایت و مشورۀ وی، خانواده خسرو یا هم خانواده پدر نمی تواند وی را به زور به شخص دیگری به نکاح بدهد، وی با رضایت خود در جایی و با هر شخصی که بخواهد، مطابق اصول شرعی نکاح کرده می تواند.

(۶) مهری که در نکاح به زن داده می شود، حق زن است و شخصی نمی تواند آن را از وی بگیرد، در این مورد رعایت فرمان شـماره (۸۳ ج) ۱ مؤرخ (۴ / ۱۴۴۳ هـ ق) عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالى ضروری است.

(۷) هرگاه شخصی بر دختری یا زنی فیرکند یا کاکل وی را قطع کند و یا بالای وی چادر بیندازد، با این و یا طریقه دیگر جبراً وی را خانم خود بیندازد، این عمل غیر شرعی و جرم است، چنین اشخاص به محاکم امارت اسلامی معرفی شوند تا به سزای جرم خویش برسند. (۸)

(۸) نامزدی که در آن عقد (ایجاب و قبول) در حضور شاهدان صورت نـگرفته باشد، شرعاً نکاح محسوب نمی شود.

(۹) در شریعت اسلامی، اندازه کم مهر ده درهم و اندازه زیاد آن حد ندارد، اگر زن راضی

مېرمن راضي وي، په لس درهمه ياد دهغې په معادل مال هم نکاح کېږي، که د دهغې خوښه نه وي، بيا له زړه سوانده او خيرخواه پلار يا نيکه پرته نور خپلوان او يا بد اختياره پلار او نيکه نه شي کولای چې تر مهر مثل په کمه اندازه د دهغې نکاح وکړي او که يې تر مهر مثل په کمه اندازه د دهغې نکاح تړلې وي، داسې نکاح صحيح نه ده؛ مهر د مېرمنې حق دی، خپلوان د ځان لپاره يوه پيسه هم نه غوښتلې او نه اخيستلې شي. (۹)

(۱۰) اسلامي شريعت د مهر د کموالي ترغيب کړی دی؛ خلک دې هڅه وکړي چې د زيات مهر اخيستلو رواج ختم او په کم مهر دې اکتفاء وکړي.

(۱۱) له مهر څخه علاوه د ولور، خوږې، بابېري، طوياني او خوښي په نامه د خسروگنی له خوا او يا د نورو رواجونو په نوم پيسې اخيستل جائز نه دي، فقهاء کرام رحمهم الله يې

باشد، باده درهم يا بامال معادل آن نيز نکاح صورت می گيرد، اگر رضایت وی نباشد، پس به جز از پدر يا پدرکلان دلس —وز و خيرخواه، خویشاوندان ديگر ويا پدر و پدرکلان بد اختيار نمی توانند که به مهر کمتر از اندازه مهر مثل نکاح وی را عقد نمايند و اگر به اندازه کمتر از مهر مثل نکاح وی را عقد کرده باشند، چنين نکاح صحيح نيست؛ مهر حق زن است، خویشاوندان برای خود هيچ پولی را نه طلب و نه اخذ کرده می توانند. (۹)

(۱۰) شريعت اسلامی، به کم کردن مهر ترغيب کرده است؛ مردم سعی کنند که رواج گرفتن مهر زياد را ختم نمايند و به مهر کم اکتفاءکنند.

(۱۱) علاوه بر مهر، اخذ پول به نام ولور، غذا (اشياء و اجناس خوراکی که يک يا دو روز قبل از عروسی، داماد به خانه عروس می

(۹) (وَإِنْ كَانَ الْمَرْؤُوعَ غَيْرُهُمَا) أَيِ غَيْرِ الْأَبِ وَأَبِيهِ وَلَوْ الْأُمُّ أَوْ الْقَاضِي (لَا يَصِحُّ) النِّكَاحُ (مِنْ غَيْرِ كُفٍّ أَوْ بَعْبِنِ فَاحِشٍ أَصْلًا) وَفِي صَدْرِ الشَّرِيعَةِ صَحٌّ وَلَهُمَا فَسْخُوعُهُمْ (وَإِنْ كَانَ مِنْ كُفٍّ وَبِمَهْرٍ الْمُثْلِ صَحٌّ) لَكِنْ (لَهُمَا) أَيِ لِصَغِيرٍ وَصَغِيرَةٍ وَمُلْحَقٍ بِهِمَا (خِيَارُ الْفُسْخِ) وَلَوْ بَعْدَ الدُّخُولِ (بِالْبُلُوعِ أَوْ الْعِلْمِ بِالنِّكَاحِ بَعْدَهُ) لِقُصُورِ الشَّفَقَةِ. الدر المختار مع رد المحتار (۶۷/۳).

- لَكِنْ الْمَفْتَى بِهِ أَنَّ بَطْلَانَهُ كَالصَّغِيرَةِ الَّتِي زَوَّجَهَا غَيْرُ الْأَبِ وَالْجَدِّ غَيْرِ كُفٍّ أَوْ بِدُونِ مَهْرٍ الْمُثْلِ. (رد المحتار) (۳/۶۰۹).

وَلَوْ أَكْرَهَتْ عَلَى أَنْ تَزَوَّجَهُ بِأَلْفٍ، وَمَهْرُ مِثْلِهَا عَشْرَةُ أَلْفٍ زَوَّجَهَا أَوْ لِبِأُيْهَا مُكْرَهَيْنِ فَالنِّكَاحُ جَائِزٌ وَيَقُولُ الْقَاضِي لِلزَّوْجِ: إِنْ شِئْتَ أَتَمِّمُ لَهَا مَهْرَ مِثْلِهَا وَهِيَ أَمْرَأَتُكَ إِنْ كَانَ كَفُّوا لَهَا، وَإِلَّا فَرَّقْ بَيْنَهُمَا وَلَا شَيْءَ لَهَا إِلَّخَ فَأَفْهَمُ. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (رد المحتار) (۲۱/۳).

- نَعَمْ إِذَا كَانَ مُتَهَنِّكًا لَا يَنْفَدُ تَزْوِيجُهُ إِيَّاهَا بِنَقْصٍ عَنْ مَهْرٍ الْمُثْلِ وَمِنْ غَيْرِ كُفٍّ. (رد المحتار) (۵۴/۳).

رشوت گني(۱۰)

(۱۲) له کوزدې وروسته د پنبه خلاصی یا پنبه ارتي او شريني خوري (غت دستمال) او یا په نورو نومونو سره میل مستیاوې جوړول، بېځایه رواجونه دي، ډډه دې ورڅخه وشي، د دوه ځله دستمال وړلو (غت دستمال) اجازه نشته او په یو ځل دستمال (وروکی دستمال) کې به هم د نارینه او ښځینه میلنو تعداد په کمه اندازه وي او په دې مراسمو کې له زوم او ناوې پرته بل چاته تحفې ورکول منع دي؛ البته زوم او ناوې ته تحایف به هم د وسعې مطابق یوازې جامې او نور د ډول او سینکار عادي شیان وي؛ موټر، موټر سايکل، کور (سرای) او داسې نور قیمتي شیان به په تحفه کې نه ورکول کېږي.

(۱۳) د دستمال مراسم به په هوټل کې نه وي؛ ځکه دا اسراف دی او الله تعالی فرمایلي دي: **يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ** [الاعراف: آیت ۳۱]

ژباړه: ای زامنو د آدمه! واخلئ تاسې زینت (ښائست) خپل په نزد (د وخت) د هر لمانځه (په اغوستلو د پاکو کالیو) جامو) د عورت

برد)، بابېري(اضافه ستانی از مهر تعیین شده)، طویانه و خوښي(مصرف عروسی) از طرف خانواده خسرو و یا به نام رواج های دیگر جایز نیست، فقهای کرام رحمهم الله آن را رشوت محسوب می نمایند.(۱۰)

(۱۲) بعد از نامزدی، برگزاري مهمانی ها پایوازی و شیرینی خوری (دستمال کلان) و یا به نام های دیگر، رواج های بیجا است از آن اجتناب شود، اجازه دوبار بردن دستمال (دستمال کلان) نیست و در یکبار دستمال (دستمال خرد) تعداد مهمانان مرد و زن نیز به اندازه کم باشد و تحفه دادن به جز از داماد و عروس به شخص دیگری در این مراسم، منع است؛ البته تحایف به داماد و عروس نیز مطابق توان؛ فقط لباس و اشیای عادی زینت و آرایش باشد؛ موټر، موټر سايکل، خانه (منزل) و سایر اشیای قیمتی در تحفه داده نمی شود.

(۱۳) مراسم دستمال در هوټل نباشد؛ زیرا این اسراف است و الله تعالی فرموده است: **يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ** [الاعراف: آیت ۳۱].

(۱۰) ومن السحت: ما يأخذه الصهر من الختن بسبب بنته بطيب نفسه حتى لو كان بطلبه يرجع الختن به مجتبی.

(رد المحتار) (۶/۴۲۴)

(أخذ أهل المرأة شيئاً عند التسليم للزوج أن يسترده) لأنه رشوة. (قوله عند التسليم) أي بأن أبي أن يسلمها أخوها أو نحوه حتى يأخذ شيئاً، وكذا لو أبى أن يزوجها فللزواج الاسترداد قائماً أو هالكا لأنه رشوة. الدر المختار مع رد المحتار. (۱۵۶/۳).

(ستر) او خورئ او څښئ او اسراف (بې ځايه خرڅ) مه کوئ تاسې بې شکه چې الله نه خوښوي مسرفان (بې ځايه خرڅ کوونکي). (کابلۍ تفسیر)

(۱۴) له کوزدې او نکاح وروسته دې هڅه وشي چې د امکان په صورت کې هر څومره چې ژر وي، واده وشي.

(۱۵) له کوزدې وروسته رواجي او تکراري پوښونه (جوړې) منع دي، په کال کې یو ځل د زوم له خوا یوازې ناوې ته له اسراف پرته د وسعې مطابق د پوښ (جوړې) ورلو اجازه شته، د ناوې له خوا زوم ته پوښ (جوړې) ورل مطلقاً منع دي.

(۱۶) د ولیمې او واده مراسم به له اسراف او ریاء پرته د زوم د وسعې مطابق دهغه د خوښې په ځای او موټرو کې ترسره کېږي، خسروګنۍ یې نه شي مجبور کولای چې په هوټل، یا قیمتي موټرو کې د واده مراسم ترسره کړي.

(۱۷) زوم به د واده مراسم په امارتي موټرونو کې نه ترسره کوي.

(۱۸) د واده پړوخت دې د زوم له خوا د ناوې کورنۍ ته خوړې یا طوی (پاخه یا خام خوراک) نه ور ورل کېږي، همدارنګه د بولې (شیریني خورۍ) او جوړې د مصارفو اخیستل او غوښتل هم منع دي او همداراز له زوم څخه د دودي او ټکري په نوم او یا په نورو نومونو رځتونه غوښتل منع دي او د شریعت له مخې

ترجمه: ای فرزندان آدم! بگیرید شما زینت (زیبایی) خود را هنگام هر نماز (به پوشیدن لباس پاک، ستر عورت و بخورید و بنوشید و اسراف (مصرف بیجا) نکنید، بدون شک الله مسرفان (اسرافکنندگان) را دوست نمی دارد. (تفسیر کابلۍ)

(۱۴) بعد از نامزدی و نکاح، سعی شود که در صورت امکان هرچه زودتر، عروسی صورت گیرد.

(۱۵) بعد از نامزدی، پوشاک (لباس های) رواجی و تکراری منع است، یکبار در سال اجازه بردن یک جوړه (لباس) فقط به عروس از طرف داماد مطابق توان بدون اسراف می باشد، بردن پوشاک (لباسها) از طرف عروس به داماد مطلقاً منع است.

(۱۶) مراسم ولیمه و عروسی بدون اسراف و ریاء، مطابق با توان داماد و در مکان و موترهای دلخواه وی برگزار شود، خانواده عروس نمی تواند داماد را مجبور کند که مراسم عروسی را در هتل یا موترهای قیمتی برگزار نماید.

(۱۷) داماد مراسم عروسی را در موترهای امارتی برگزار نکند.

(۱۸) هنگام عروسی، از طرف داماد به خانواده عروس خوراکی یا طوی (خوراک پخته یا خام) برده نمی شود، همچنین طلب و اخذ مصارف شیرینی خوری و پوشاک منع است، همچنان طلب رخت ها به نام دودی و

د یادو شیانو اخیستل ناجائز کار دی. (۱۱)

(۱۹) د ناوې وړلو پر وخت د ناوې د ماما، د ناوې د همزولو، د کلیوالو او یا بل خدمتکار له خوا او یا د دوی لپاره د زوم له کورنۍ څخه پیسې غوښتل منع دي، البته که د کلي خدمتکار ته چې همېشه په ښاديو کې د کلیوالو خدمت کوي په خپله خوښه څوک د صدقې په نوم پیسې ورکوي، باک نه لري. (۱۲)

(۲۰) په ودونو کې د لوبو داسې مسابقې جوړول چې ګټونکي ته د موټر، موټرسایکل یا بل شي انعام ورکول کېږي منع دي، ترڅو د بې ځایه اسراف مخه ونیول شي، البته د جائزو لوبو مسابقې چې انعام پکې نه وي، جوړېدای شي.

(۲۱) د کوزې د ستمال یا واده د مراسمو پر مهال ډزې (ټکان) کول او له امارتي وسایطو څخه استفاده کول منع دي؛ همدارنګه په ورته مراسمو کې د موټرو او موټرسایکلو ځغلول، لویې وړاوې تیارول او یا داسې نور کارونه چې د لارې د بندېدو یا د تلفاتو او یا د

چادر و یا باسایر نام ها از داماد منع است بر اساس شریعت اخذ اشیای متذکره عمل ناجائز است. (۱۱)

(۱۹) حین انتقال عروس، طلب پول از طرف مامای عروس، هم سالن عروس، اهالی قریه و یا خدمتګار دیگری و یا برای آنان از خانواده داماد، منع است، البته اگر شخصی به نام صدقه به رضایت خود به خدمتګار قریه که همیشه در خوشی ها خدمت اهالی قریه را می نماید، باکی ندارد. (۱۲)

(۲۰) برگزاري مسابقاتی در عروسی که به برنده آن موتر، موترسایکل یا چیز دیگری انعام داده می شود، منع است، تا از اسراف بیجا جلوگیری شود، البته مسابقات بازی های جایزه که در آن انعام نباشد، برگزار شده می تواند.

(۲۱) فیرکردن (تیراندازی) و استفاده وسایط امارتی حین مراسم نامزدی، د ستمال یا عروسی منع است؛ همچنان، تیزرانی موترها و موترسایکل ها، آماده کردن کاروان های

(۱۱) ومن السحت: ما يأخذ الصهر من الختن بسبب بنته بطيب نفسه حتى لو كان بطلبه يرجع الختن به مجتبى.

(رد المحتار) (۴۲۴/۶)

(أخذ أهل المرأة شيئاً عند التسليم فللزوج أن يسترده) لأنه رشوة. (قوله عند التسليم) أي بأن أبي أن يسلمها أخوها أو نحوه حتى يأخذ شيئاً، وكذا لو أبي أن يزوجهما فللزوج الاسترداد قائماً أو هالكا لأنه رشوة. الدر المختار مع رد المحتار. (۱۵۶/۳).

(۱۲) (أخذ أهل المرأة شيئاً عند التسليم فللزوج أن يسترده) لأنه رشوة. (قوله عند التسليم) أي بأن أبي أن يسلمها أخوها أو نحوه حتى يأخذ شيئاً، وكذا لو أبي أن يزوجهما فللزوج الاسترداد قائماً أو هالكا لأنه رشوة. الدر المختار مع رد المحتار. (۱۵۶/۳).

خلکو د اذیت سبب کېږي، منع دي.

(۲۲) په واده کې یا له هغه وروسته ناوې ته د نورو کورونو د نارینه وو او ښځینه وو له خوا برخه (جامې / پیسې) ورکول او بیا د ناوې له خوا په عوض کې برخه ورکول منع دي؛ ځکه له دې ناوړه رواج څخه یو دروند تکلیف رامنځته شوی او بده لاد چې د هر څه عوض به بېرته ورکوي چې د محبت پرځای نفرت پیدا کوي.

(۲۳) د دستمال په مراسمو کې به د زوم له کور پرته نور مېلمانه ناوې ته د پیسو ډالۍ نه ورکوي او نه به د ناوې کورنۍ مېلمنوته جامې او نورې ډالۍ ورکوي، البته له اسراف او ریاء پرته د مېلمنو اکرام پروا نه کوي.

(۲۴) بدل / موخۍ ښه عواقب نه لري حتی الامکان دې ترې ډډه وشي، د بدل / موخۍ په صورت کې د مهر ټاکل او ورکول ضروري دي، علماء کرام دې د بدل / موخۍ د کراهیت په هکله خلکو ته پوهاوی ورکړي. (۱۳)

بزرگ و یا این چنین اعمالی که سبب مسدودیت راهیات تلفات و یا اذیت مردم می شود، منع میباشد.

(۲۲) در عروسی یا بعد از آن، رونمایی (لباس / پول) دادن از طرف مردان و زنان خانواده های دیگر به عروس و سپس از طرف عروس در عوض آن، رونمایی دادن منع است؛ زیرا از این رواج ناپسند تکلیف سنگین به وجود آمده و بدتر اینکه عوض هر شی را دوباره می دهند که به جای محبت، نفرت ایجاد می کند.

(۲۳) در مراسم دستمال، به جز از خانواده داماد مهمانان دیگر، به عروس تحفه پول ندهند و نه خانواده عروس به مهمانان لباس ها و تحایف دیگر بدهند، البته اکرام مهمانان بدون اسراف و ریاء پروا ندارد.

(۲۴) بدل عواقب خوبی ندارد و حتی امکان از آن اجتناب شود، در صورت بدل، تعیین و پرداخت مهر ضروری است، علمای کرام در مورد کراهیت بدل به مردم آگاهی بدهند. (۱۳)

(۱۳) وَجَبَ مَهْرُ الْمُثَلِّ فِي الشَّعَارِ: هُوَ أَنَّ زَوْجَهُ ابْنَتَهُ عَلَى أَنْ يَزُوجَ هُوَ الْآخَرُ ابْنَتَهُ أَوْ أُخْتَهُ مَثَلًا مَعَ وَضْعِ بِالْعَقْدَيْنِ، وَهُوَ مَمْنُونٍ عَنْ لَحْلِهِ عَنِ الْمَهْرِ، فَأَوْجَبْنَا فِيهِ مَهْرَ الْمُثَلِّ فَلَمْ يَبْقَ غَيْرُ. قَالَ الشَّامِيُّ: وَحَاصِلُهُ أَنَّهُ مَعَ إِجْبَابِ مَهْرِ الْمُثَلِّ لَمْ يَبْقَ غَيْرُ حَقِيقَتِهِ، وَإِنْ سَلَّمَ فَالْنَهْيُ عَلَى مَعْنَى الْكَرَاهَةِ، فَيَكُونُ الشَّرْعُ وَاجِبًا فِيهِ أَمْرَيْنِ: الْكَرَاهَةُ وَمَهْرُ الْمُثَلِّ، فَالْأَوَّلُ مَاخُذٌ مِنَ النَّهْيِ، وَالثَّانِي مِنَ الْأَدْلَةِ الدَّالَّةِ عَلَى أَنَّ مَا سَمِيَ فِيهِ لَا يَصْلُحُ مَهْرًا يَنْعَقِدُ وَاجِبًا لِمَهْرِ الْمُثَلِّ. وَهَذَا الثَّانِي دَلِيلٌ عَلَى حُمْلِ النَّهْيِ عَلَى الْكَرَاهَةِ دُونَ الْفُسَادِ، وَبِهَذَا التَّقْرِيرِ انْدَفَعَ مَا أوردَهُ مِنْ أَنَّ حُمْلَهُ عَلَى الْكَرَاهَةِ يَقْتَضِي أَنَّ الشَّعَارَ الْآنَ غَيْرُ مَمْنُونٍ عَنْهُ لِلْإِجْبَابِ فِيهِ مَهْرُ الْمُثَلِّ. (الدَّرُ الْمُخْتَارُ مَعَ رَدِّ الْمُخْتَارِ ۱۰۶/۳)

فَإِذَا وَقَعَ النِّكَاحُ عَلَى هَذَا الْوَجْهِ فَالْـنِّكَاحُ جَائِزٌ، وَلِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا مَهْرٌ مِثْلُهَا إِنْ دَخَلَ بِهَا، وَلَا يَحِلُّ لَهُ فَرَجُهَا بِغَيْرِ مَهْرٍ. (الأصل للشيباني ط- قطر) (۲۵۶/۱۰)

(۱) په ځينو سيمو کې د مړي د کورنۍ له لوري کليوالو او نورو خلکو ته په معينو ورځو کې طعام او مېلمستيا برابرېږي، چې فقهاء کرامو ترې منع کړې ده، په دې هکله د فقهاء کرامو څو اقوال په لاندې ډول دي:

- د مړينې په مناسبت د مړي د کورنۍ له لوري خلکو ته مېلمستيا برابرول مکروه دي؛ ځکه مېلمستيا په خوشحاليو کې وي، نه په غمونو کې، دا ډېر بد بدعت دی (چې د غم په ورځ خلکو ته مېلمستيا تياروي، ځکه چې شريعت کې دا اصل نه لري او بل دا چې د دغو ورځو خپل خپل ترتيبونه او مکلفيتونه دي) (۱۴)

- د مړينې په مناسبت راټولو شويو خلکو ته د مړي د کورنۍ له لوري د خوراكونو چمتوکول گناه ده؛ جرير بن عبد الله رضي الله عنه وايي: د مړي په کور کې د هغه د خپلوانو راجمع کېدل او د هغوی له لوري د خوراک ترتيبول موږ له نياحت څخه گناه (۱۵)

يعنې لکه ويړ (چېغې او فرياد) مو چې

(۱) در بعضی مناطق از طرف خانواده متوفی به اهالی قریه و مردم دیگر در روزهای معین طعام و مهمانی ترتیب داده می شود که فقهای کرام از آن منع نموده اند، در این مورد چند قول فقهای کرام قرار ذیل است:

- ترتیب مهمانی به مردم از طرف خانواده متوفی به مناسبت مرده داری، مکروه است؛ زیرا مهمانی در خوشی ها می باشد، نه در غم ها، این بسیار بدعت ناپسند است (آماده کردن مهمانی در روز غم به مردم، زیرا که این در شریعت اصل ندارد و دیگر اینکه این روزها از خود ترتیبات و مکلفیت ها دارد) (۱۴)

- آماده کردن غذا به مردم جمع شده از طرف خانواده متوفی به مناسبت مرده داری گناه است؛ جریر بن عبد الله رضي الله عنه میفرماید: جمع شدن خویشاوندان در خانه متوفی و ترتیب دادن غذا از طرف آنها را ما نياحت می پنداشتیم؛ (۱۵)

يعنی ماتم (چیغ و فرياد) را که ممنوع و بد

(۱۴) ویکره اتخاذ الضیافة من الطعام من أهل الميت لأنه شرع في السرور لافي السرور، وهي بدعة مستقبحه. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (۲/ ۲۴۰)، ط: دار الفكر بیروت، کذا في فتح القدير، کتاب الجنائز، (۲/ ۱۰۲) وحاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح (۳۳۹).

(۱۵) وروی الإمام أحمد وابن ماجه بإسناد صحيح عن جرير بن عبد الله قال " كنا نعد الاجتماع إلى أهل الميت وصنعهم الطعام من النياحة. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (۲/ ۲۴۰)، مطلب في الثواب على المصيبة، کذا في الفقه على المذاهب الأربعة (۱/ ۴۹۰).

ممنوع او بد گنلو داموهم بد گنلو (حال دا

چې نياحت او ویر کبیره گناه ده). (۱۶)

– د مري د کورنۍ له خوا خلکو ته خوراک

برابرول مکروه دي، ځکه چې له دې سره يې

مصیبت زیاتېږي او بل دا چې د جاهلیت د

زمانې له خلکو سره مشابهت راځي. (۱۷)

– رواجي خیراتونه د ځان مشهوره کولو او

ریاء لپاره دي، د الله تعالی لپاره يې نه کوي

له دې امله باید ډډه ترې وشي. (۱۸)

– رواجي خیرات که مباح هم شي له دې امله

چې خلکو د واجبوالي مرتبې ته رسولی، مکروه

او ترکیبي ضروري دی. (۱۹)

پورته ذکر شویو شرعي دلیلونو او همداراز

نورو گڼو، ټولنیزو، شرعي او اقتصادي

می شمردیم، این رانیژ بد می شمردیم (حال

آنکه نياحت و ماتم گناه کبیره است). (۱۶)

آماده کردن غذا به مردم از طرف خانواده

متوفی مکروه است، زیرا با این، مصیبت آنها

بیشتر می شود و دیگر اینکه با مردم زمانه

جاهلیت مشابهت می آید. (۱۷)

– خیرات های رواجی برای مشهور ساختن

خود و ریاء می باشد، آن را به خاطر الله تعالی

نمی کنند، به همین سبب باید از آن اجتناب

شود. (۱۸)

– اگر خیرات رواجی مباح هم شود، به سبب

اینکه مردم آن را به مرتبه واجب رسانیده،

مکروه و ترک آن ضرور است. (۱۹)

با توجه به دلایل متذکره شرعی فوق و هم

(۱۶) عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: «لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاحِثَةَ وَالْمُسْتَمْعَةَ» رواه ابو داود والبيهقي في شعب الإيمان.

الكبيرة التاسعة والأربعون اللطم والنياحة وشق الثوب وحلق الرأس ونتفه والدعاء بأوتيل والثبور عند المصيبة روبنا في صحيح البخاري عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ليس منا من لطم الحدود وشق الجيوب ودعا بدعوى الجاهلية... وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اثنتان في الناس هما بهم كفر الطعن في الأنساب والنياحة على الميت رواه مسلم وعن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال لعن رسول الله صلى الله عليه وسلم النائحة والمستمعة رواه أبو داود الكبار للذهبي (ص: ۱۸۳)

(۱۷) وروي عن عبد الله بن أبي بكر، أنه قال: فمازالت السنة فينا، حتى تركها من تركها. فأما صنع أهل الميت طعاما للناس، فمكروه؛ لأن فيه زيادة على مصيبتهم، وشغلا لهم إلى شغلهم، وتشبها بصنع أهل الجاهلية. المغني لابن قدامة (۲/ ۴۱۰)، ط: مكتبة القاهرة؛

(۱۸) وهذه الأفعال كلها للسمعة والرياء فيحترز عنها لأنهم لا يريدون بها وجه الله تعالى. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (۲/ ۲۴۱)، مطلب في الثواب على المصيبة

(۱۹) كُلُّ مَبَاحٍ يُؤَدِّي إِلَى زَعْمِ الْجَهَالِ سُنَّةٌ أَمْرٌ أَوْ وَجُوبُهُ فَهُوَ مَكْرُوهٌ. العقود الدرية في تنقيح الفتاوى الحامدية (۲/ ۳۳۳)

قال ابن المنير فيه أن المندوبات قد تقلب مكروهات إذا رفعت عن رتبته لأن التيامن مستحب في كل شيء أي من أمور العبادة لكن لما خشي بن مسعود أن يعتقدوا وجوبه أشار إلى كراهته والله أعلم. فتح الباري شرح صحيح البخاري (۲/ ۳۳۸)، ط: دار المعرفة بيروت؛

- قال الطيبي: وفيه أن من أصر على أمر مندوب، وجعله عزا، ولم يعمل بالرخصة فقد أصاب منه الشيطان من الإضلال فكيف من أصر على بدعة أو منكر؟. مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح (۲/ ۷۵۵)، باب الدعاء في التشهد، ط: دار الفكر

رامنځته کېدونکو زیانونو ته په کتو سره په لاندې ټکو باندې عمل کول ضروري دي:

(۱) د مړي د کور له لوري د بدرکې او مېلمستیا په څېر د رواج له مخې (په لومړۍ، درېیمه، اوومه او څلوېښتمه ورځ) طعام برابرول منع دي. (۲۰)

د مېلمستیا له شکل او د ورځې له تعیین پرته د نقد مال یا جنس صدقه کول چې لاندې شرطونه هم پکې رعایت شوي وي، مړي ته د ثواب سبب دي:

۱ - صدقه به دریاء، شهرت، سیالی، رواج او د خلکو د پېغور له امله نه وي.

۲ - صدقه او خیرات به واجب او ضروري نه گڼل کېږي، که چا ونه کړ هغه ته به په بده سترگه نه کتل کېږي.

۳ - صدقه او خیرات یوازې بالغ او عاقل وارثان له خپل مال څخه په خپله خوښه کولای شي، د یتیم او غیر حاضر وارث مال به پکې نه مصرفېږي.

(۲) د یتیم له مال څخه په مړي پسې خیرات او صدقه کول که څه هم د یتیم په اجازه وي منع دي، هغه څوک چې د یتیم په مال کې دا ډول تصرف وکړي، ضمان پرې لازم دی.

(۳) په ځینو سیمو کې د رواج له مخې خلک د مړي په لومړي اختر د مړي کور ته د تعزیت لپاره ورځي، دا هم ناسم رواج او منع دی.

(۴) په ځینو ځایونو کې رواج دی چې ښځه تر وفات وروسته ضرور باید د پلرنۍ (هدیرې)

چنان ساینر زیان های متعدد اجتماعی، شرعی و اقتصادی ایجاد شونده، عملی نمودن نکات ذیل ضروری است:

(۱) آماده کردن طعام (در روز اول، سوم، هفتم و چهلم)، از طرف خانواده متوفی از روی رواج مانند بدرقه (خیرات روزهای اولین متوفی) و مهمانی، منع می باشد، (۲۰)

صدقه دادن مال نقد یا جنس که شکل مهمانی را نداشته باشد و بدون تعیین روز که شرایط ذیل در آن نیز رعایت شده باشد، سبب ثواب به متوفی است:

۱ - صدقه به سبب ریاء، شهرت، سیالی، رواج و طعنه مردم نباشد.

۲ - صدقه و خیرات واجب و ضروری شمرده نشود، هرگاه کسی آن را انجام نداده وي به چشم بد دیده نشود.

۳ - تنها وارثان عاقل و بالغ از مال خود به رضایت خود صدقه و خیرات کرده می توانند، مال یتیم و وارث غیر حاضر در آن مصرف نشود.

(۲) صدقه و خیرات کردن از مال یتیم برای متوفی، اگرچه به اجازه یتیم باشد، منع است، شخصی که در مال یتیم چنین تصرف نماید، ضمان بروی لازم است.

(۳) در بعضی مناطق، مردم از روی رواج جهت تعزیت، در عید اول متوفی به خانه متوفی می روند، این نیز رواج نادرست و منع است.

(۴) در بعضی مناطق رواج است که زن بعد از

ته انتقال کرل شي او نه انتقال يې د ټول قوم لپاره پېغور گڼل کېږي، چې دا کوم شرعي حيثيت نه لري، بلکې غوره داده چې د هغې د خاوند او اولادونو د خوښې په هديره کې دفن کرل شي.

(۵) د گاونډيانو او خپلوانو له لوري د مري کور ته طعام برابرول مستحب عمل دی.

(۶) د تعزيت لپاره د شريعت مطهره له لوري د دفن له ورځې سره درې ورځې ټاکل شوې دي، البته غائبو اشخاصو ته تر هغه وروسته هم د تعزيت کولو اجازه شته.

(۷) له يو ځل فاتحې کولو وروسته بيا د مري کور ته د فاتحې په نيت ورتلل مکروه دي.

(۸) امارتي مسئولين دې د خپلو وفات شويو خپلوانو فاتحې نه اعلانوي، له اعلان پرته د خپلو اوسېدلو په ځای کې يوازې تر دريو ورځو د فاتحې لپاره کښېناستلای شي.

(۹) حيله اسقاط د هغه مري لپاره کېږي چې فقير، يا مالدار وي خو له وصيت پرته وفات شوی وي، يايې وصيت هم کړی وي خو د مال درېيمه برخه يې د واجبو فديو لپاره کفايت نه کوي، که مری شتمن وي او وصيت يې کړی وي پر ولي باندې يې واجب دی چې واجبي فديې به يې د مال له درېمې برخې څخه اداء کوي او يوازې په حيله اسقاط به بسنه نه کوي، البته د حيلې طريقه به د حنفي فقهې د هغو شرطونو مطابق وي چې يادونه يې شوې ده.

وفات بايد ضرور به حضيره پدري اش انتقال يابد و عدم انتقال وی برای تمام قوم ننگ شمرده می شود، که این کدام حيثيت شرعی ندارد، بلکه بهتر است که در حضيره مورد نظر شوهر و اولاد وی دفن کرده شود.

(۵) آماده کردن طعام به خانه متوفی از طرف همسایگان و خویشاوندان، عمل مستحب است.

(۶) تعزيت از سوی شريعت مطهره به شمول روز تدفين، سه روز تعيين شده است، البته به اشخاص غائب، بعد از آن نیز اجازه تعزيت وجود دارد.

(۷) بعد از يکبار فاتحه، دوباره رفتن به خانه متوفی به نيت فاتحه مکروه است.

(۸) مسئولين امارتی فاتحه اقارب متوفای خود را اعلان ننمايند، بدون اعلان، فقط به مدت سه روز در محل اقامت خود برای فاتحه حضور داشته باشند.

(۹) حيله اسقاط برای متوفایی انجام می شود که فقير يا مالدار باشد، مگر بدون وصيت وفات کرده باشد، يا وصيت نیز کرده باشد؛ مگر سوم حصه مال او برای فديۀ واجب کفايت نکند، اگر متوفی ثروتمند باشد و وصيت کرده باشد، بر ولی او واجب است که فديۀ واجبه او را از سوم حصه مال اداء نمايد و تنها به حيله اسقاط اکتفاء نکند، البته طريقۀ حيله مطابق شرايطی باشد که در فقه حنفی از آن ذکر شده است.

(۱۰) د شرعي حیلې شرطونه په لاندې ډول دي :

۱ - د حيله اسقاط لپاره جمع شوی مال به د قبض لپاره یوازې مسکینانو ته ورکول کېږي، غني، ماشوم، لیوني، سفيه (بې عقله) او کافر ته به نه ورکول کېږي. (۲۱)

۲ - حيله اسقاط به د رواج او ځان بشودنې په خاطر نه کېږي؛ بلکې په دې نیت به کېږي چې د مړي غاړې پرې خلاصې شي. (۲۲)

۳ - د مړي وارثان به د حیلې لپاره له داسې سړي څخه پېسې یا بل جنس نه قرض کوي چې هغه یې په خپله مالک نه وي او نه به له داسې شریک څخه قرض اخلي چې د بل شریک یې اجازه نه وي. (۲۳)

۴ - د دینو ګرځوونکی باید د مړي وارث یا د وارث وکیل وي او وکیل ته وویل شي چې د هرې دورې له ختمېدو وروسته د هرې بلې دورې لپاره فقیر ته د مال په ورکولو او بېرته اخیستلو کې بیا زما وکیل یې. (۲۴)

۵ - د مړي قضاء شوي لمونځونه او روژې باید دقیق حساب شي او که دقیق معلوم نه وي

(۱۰) شرایط حیلې شرعي قرار ښیي:

۱ - مال جمع آوری شده برای حيله اسقاط جهت قبض تنها به مساکین داده می شود، به غنی، طفل، دیوانه، سفيه (بی عقل) و کافر داده نمی شود. (۲۱)

۲ - حيله اسقاط به خاطر رواج و خودنمایی نمی شود، بلکه به این نیت صورت گیرد که ذمه متوفی خلاص شود. (۲۲)

۳ - ورثه متوفی برای حيله از شخصی پول یا جنس دیگری قرض نگیرند، که خودش مالک آن نباشد و نه از شریکی قرض بگیرند که شریک دیگرش اجازه نداده باشد. (۲۳)

۴ - گرداننده فديه باید وارث متوفی یا وکیل وارث باشد و به وکیل گفته شود که بعد از ختم هر دوره، برای هر دوره بعدی در دادن مال به فقیر و پس گرفتن، دوباره وکیل من هستی. (۲۴)

۵ - نمازها و روزه های قضاء شده متوفی باید دقیق حساب شود و اگر دقیق معلوم نباشد، پس به گمان غالب حساب گردد. (۲۵)

(۲۱) لما في مجموعة الرسائل لابن عابدين الشامي (۱/۲۱۱): ويجب الاحتراز أيضاً عن إحضار قاصر أو معتوه أو رقيق أو مدبر... أو غني أو كافر. كذا في منحة الخالق على هامش البحر الرائق (۲/۱۶۰)، ط: دار الكتب العلمية، بيروت لبنان،

(۲۲) لما في حاشية الطحاوي على مراقي الفلاح شرح نور الإيضاح (ص: ۴۳۹): ويعطيه "للفقير" بقصد إسقاط ما يربد عن الميت، وكذا في منهاج السنن، ج، ۴ ص: ۲۵ و مجموعة الرسائل ابن عابدين.

(۲۳) لما في مجموعة الرسائل لابن عابدين (۱/۲۲۵): ويجب الاحتراز أيضاً عن جمع الصرة واستيهاها أو استقرارها من غير مال كلها أو من أحد الشريكين بدون إذن الآخر.

(۲۴) لما في مجموعة الرسائل لابن عابدين (۱/۲۲۱): اللهم إلا أن يوكله وكالة دورية كلما عزل فهو وكيله في الدور... ويجب أن يحترز من أن يديرها أجنبي إلا بوكالة كما ذكرنا.

نوپه غالب گمان دې حساب شي. (۲۵)

۶ - فقير ته د ورکړې پرمهال به يې دا نيت وي چې فقير د دغو پيسو او شيانو مالک گرځي. (۲۶)

۷ - فقير به په دې پوه وي او يابه يې څوک پوهوي چې په قبض کولو سره يې مالک گرځي. (۲۷)

۸ - کوم شخص چې فديې گرځوي او فقير ته يې ورکوي بايد لاسونه ترې لرې کړي اوله هغه څخه په بېرته اخيستلو کې تلوار ونه کړي. (۲۸)

۹ - د فديو گرځوونکی به فقير ته داسې الفاظ وايي: دا د فلانکي چې د فلانکي زوی دی د لمونځ، روژې، قسم يا... فديې دي قبولې يې کړه، هغه به ووايي: قبولې مي کړې، زه يې مالک شوم، بيا به يې بېرته ياد شخص ته هبه کړي. (۲۹)

۱۰ - حيله کوونکی به له دورې وروسته د

۶ - هنگام دادن فديه به فقير نيت اين باشد که فقير مالک اين پول و اشياء ميگردد. (۲۶)

۷ - فقير به اين آگاه باشد يا شخصى وى را بفهماند که با قبض کـردن، مالک آن ميگردد. (۲۷)

۸ - شخصى که فديه را ميگرداند و آن را به فقير ميدهد، بايد دست هاى خود را از آن دور کند و در دوباره گـرفتن از وى، عجله نکند. (۲۸)

۹ - گرداننده فديه به فقير چنين الفاظ را بگويد: اين فديۀ نماز، روزه، قسم يا... فلانى که پسر فلانى است، مى باشد، آن را قبول کن، او بگويد: قبول کردم، من مالک آن شدم، سپس دوباره آن را به شخص مذکور هبه کند. (۲۹)

۱۰ - حيله کنندگان بعد از دوره انرااض شدن فقير خوددارى کنند، اگر مال از حيله

(۲۵) لما في الدر المختار وحاشية ابن عابدين (۷۳/۲)، باب قضاء الفوائت: والأقرب أن يحسب ما على الميت ويستقرض بقدره، بأن يقدر عن كل شهر أو سنة أو يحتسب مدة عمره بعد إسقاط اثنتي عشرة سنة للذكر وتسعين للأنثى لأنها أقل مدة بلوغهما.

(۲۶) لما في مجموعة الرسائل لابن عابدين (۲۲۵/۱): ويجب الاحتراز عن أن يلاحظ الوصي عند دفع الصرة للفقير الهزل أو الحيلة بل يجب أن يدفعها عازماً على تملكها منه حقيقة لا تحيلاً.

(۲۷) لما في مجموعة الرسائل لابن عابدين (۲۱۲/۱): ويقبلها الفقير، ويقبضها، ويعلم أنها صارت ملكاً له.

(۲۸) لما في مجموعة الرسائل لابن عابدين (۲۲۵/۱): ويجب الاحتراز عن الإسراع بالقبول قبل تمام الإيجاب. فلا يقول الفقير قبلت إلا بعد تمام كلام الوصي ولا يقول الوصي قبلت إلا بعد تمام كلام الفقير كذا في منهاج السنن شرح الترمذي (۲۵/۴). كذا في منحة الخالق على هامش البحر الرائق (۱/۲)، ط: دار الكتب العلمية، بيروت لبنان ومنهاج السنن شرح الترمذي (۲۶/۴-۲۵).

(۲۹) لما في مجموعة الرسائل لابن عابدين (۲۱۲/۱): ويقول له خذ هذه الصرة عن فدية صلاة سنة أو عشر - سنين مثلاً عن فلان بن فلان الفلاني أو ملكتك... ويقول الفقير هكذا: وأنا قبلتها وتملكتها منك ثم يعطيها الفقير.

فقير له زړه بدوالي څخه ځان ساتي، که مال د حيله کوونکو وي دومره مال به په صدقه کې ورکوي چې د فقير زړه پرې خوشحاله شي (۳۰).

۱۱ - که د حج په مياشتو کې حيله کېږي دادي په نظر کې ونيسي چې دومره پيسې يو ځای فقير ته ورنه کړي چې حج ورباندې فرض شي.

۱۲ - که مړي وصيت نه وي کړی، ولي يې له مال څخه فقير ته د وارثانو په رضا هغه مهال څه مال ورکولای شي چې په وارثانو کې به يې غائب او صغير نه وي او که يې وصيت کړی وي، نو بيا د ميت د مال له درېمې برخې څخه مال ورکولای شي که څه هم په وارثانو

کې غائب يا یتیم وي (۳۱).

له حج او عمرې څخه د راستنېدو پر مهال له ځينو غير ضروري مصارفو او ناسمو رواجونو

څخه ډډه

درېمه ماده :

په ځينو سيمو کې له حج او عمرې څخه د راستنېدو پر مهال د مبارکۍ او سترې مشۍ په مناسبت د سيمې د خلکو، راغلو او رابلل شويو مېلمنو ته درنده مېلمستيا او خيرات برابرول او همداراز لوړ بيه تحفي خلکو ته ورکول ضروري رواج گرځېدلی دی چې له يوه پلوه کوم شرعي حيثيت نه لري او له بله پلوه

کنندگان باشد، آنقدر مال را صدقه بدهند که فقير بر آن خوشحال شود. (۳۰)

۱۱ - هرگاه در ماه های حج حيله انجام شود، اين در نظر گرفته شود که آنقدر پول يکجا به فقير داده نشود که حج بروی فرض شود.

۱۲ - اگر متوفی وصيت نکرده باشد، ولی وی از مال به رضایت وارثان، هنگامی چيزی به فقير داده می تواند که در بين وارثان وی غائب و صغير نباشد و اگر وصيت کرده باشد، پس از سوم حصه مال ميت مال داده می تواند، گرچه در بين وارثان، غائب يا یتیم نیز باشد. (۳۱)

اجتناب از برخی مصارف غير ضروری و رواج

های نادرست هنگام بازگشت از حج و عمره

ماده سوم :

ترتيب مهمانی و خيرات بزرگ به مردم محل و مهمانان آمده و دعوت شده هنگام بازگشت از حج و عمره در بعضی مناطق به مناسبت مبارکۍ و خوش آمدید و همچنان اعطای تحفه های قيمتی به مردم، رواج ضروری گرديده است که از یک طرف حيثيت شرعی ندارد و از طرف ديگر به علت مصرف گزاف سبب محروميت و يا تأخير بسياری از مردم از حج و عمره گرديده است، از همين رو، بايد

(۳۰) لما في مجموعة الرسائل لابن عابدين (۱/۲۲۵): ويجب أن يحتزر عن كسر — خاطر الفقير بعد ذلك بل يرضيه بما تطيب به نفسه. وكذا في منحة الخالق على بحر الرائق لابن عابدين (۲/۱۶۰).

(۳۱) لما في منهاج السنن شرح الترمذي (۲۶/۴-۲۵): ويجب أن لا يكون في الورثة یتیم و لا غائب إذا لم يوص. كذا في منحة الخالق على هامش البحر الرائق (۲/۱۶۰)، ط: دار الكتب العلمية، بيروت لبنان

د زیات لګښت له امله د زیاتو خلکو له حج او عمرې څخه د محرومیت او یا د تأخیر سبب ګرځیدلی دی، له همدې امله باید ټول حجاج او معتمرین له یادو مصارفو او زیان اړوونکو رواجونو څخه ډډه وکړي.

د دې فرمان د حکمونو پوهاوی ورکول او د

هغو عملي کول

څلورمه ماده:

(۱) د کورنیو چارو، سرحدونو، قومونو او قبایلو، اطلاعاتو او فرهنگ، د ارشاد، حج او اوقافو، پوهنې او لوړو زده کړو وزارتونه، رسنۍ او په ولایتونو او ولسوالیو کې د علماوو شوراګانې، فقهی مجالس، د مساجدو خطیبان او امامان، ولسیي مخور او نفوذ لرونکي مشران دې په حکمت، مصلحت او تفاهم سره په خپله برخه کې د دې فرمان د حکمونو په اړه خلکو ته پوهاوی ورکړي او د پورتنیو احکامو د عملي کولو کوښښ دې وکړي.

(۲) د چارو د ادارې لوی ریاست، د امر بالمعروف، نهی عن المنکر او شکایتونو د اورپدلو وزارت او د فرمانونو او حکمونو د تعقیب او نظارت لوی ریاست دې، په دوامداره توګه د دې مادې په (۱) فقره کې د یادو وزارتونو، ادارو او اشخاصو له اجراءاتو څخه څارنه وکړي.

تمام حجاج و معتمرین از مصارف مذکور و رواج های زیان بار اجتناب نمایند.

آگاهی دهی از احکام این فرمان و عملی

نمودن آنها

ماده چهارم:

(۱) وزارت های امور داخله، امور سرحدات، اقوام و قبايل، اطلاعات و فرهنگ، ارشاد، حج و اوقاف، معارف و تحصیلات عالی، رسانه ها و شوریهای علماء، مجالس فقهی، خطیبان و امامان مساجد، منتفذين قومی و بزرگان بانفوذ در ولایات و ولسوالی ها با حکمت، مصلحت و تفاهم به سهم خویش در مورد احکام این فرمان به مردم آگاهی بدهند و در عملی نمودن احکام فوق کوشش نمایند.

(۲) ریاست عمومی اداره امور، وزارت امر بالمعروف، نهی عن المنکر و سمع شکایات و لوی ریاست نظارت و تعقیب فرامین و احکام، طور دوامدار از اجراءات وزارت ها، ادارات و اشخاص که در فقره (۱) این ماده ذکر شده است، نظارت نمایند.

انفاد

پنځمه ماده:

دغه فرمان د توشېح له نېټې څخه نافذ او
په رسمي جريده کې دې خپور شي.

انفاد

ماده پنځم:

اين فرمان از تاريخ توشېح نافذ و در جريده
رسمي نشر گردد.

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته!

امير المؤمنين شيخ القرآن والحديث

مولوي هبة الله اخندزاده